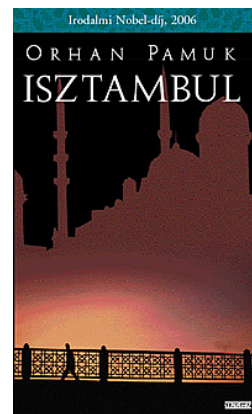

Februári könyvajánló

Orhan Pamuk: Isztambul

A város és az emlékek

A 2006. évi irodalmi Nobel-díj birtokosa ezúttal kulcsot nyújt át az olvasónak. Kulcsot önmagáról, kulcsot szeretett városáról, Isztambulról, és különösképpen fontos kulcsot eddig megírt művei mélyebb megértéséhez.

Írói, irodalmi kalauznak is beillik tehát ez a mű, ráadásul sokkal inkább, mint alkalmi városnézők kalauzának. Többek között azért is, mert ezúttal a város négy dimenzióban tárul a szemünk elé, hiszen fontos szerephez jut a bemutatásában az idő. A mellékcímet igazolandó, ha a szerző a városról beszél, minduntalan előtolakodnak az emlékek. Ha pedig az emlékekről esik szó, közénk furakodik a város. Találunk ugyan párhuzamokat az ilyesfajta kettősségre, összefonódásra, sőt Pamuk még isztambuli példákat is talál rá, mégis egészen más ez a könyv, mint bármelyik másik visszaemlékezés. A gyermek- és ifjúkori lét felvillanásai, a pszichikum mélységeibe hatoló önvallomások, a pőreségig kitérő őszinteség megnyilvánulásai közé elemző esszék, kultúrtörténeti vonatkozású szakaszok, rövid történetek, furcsa sorsokról szóló tudósítások csatlakoznak minden műfaji korlátra fittyet hányva. Nem tehet mást az olvasó, mint hogy végigolvassa a könyvet, lehetőleg egyetlen lendülettel, hiszen úgysem tudna megválni tőle, amíg a legutolsó sor végére nem ér.

Mert Orhan Pamuk mindezzel együtt lebilincselő. Lebilincselő az a könyvet végig kísérő alapálláspontra is, hogy Isztambul szomorú város, hogy mindenestül áthatja a szomorúság, lakóival együtt a török *hüzün-érzés*. Amikor erről a szomorúságérzetről ír, alkalmanként Krúdyt juttatja a magyar olvasó eszébe, jöllehet Pamuk a francia párhuzamokat ismeri és elemzi. A *hüzün-érzés* régi keletű a törökök világában, de különösen felerősítette a régi birodalom elvesztése, majd az egykori ragyogó fényességű oszmán múlt Atatürk által kötelezően előírt feledése. Nem oldja ezt a szomorúságot az első szerelem leheletfinom, tapintattal ábrázolt története sem, hiszen ez is szomorúsággal átítatott és szomorúan is végződik.

Isztambul a feledés kényszerétől maga is elvesztett várossá vált, hiába nőtt (az agglomerációval együtt) tízmilliós megalopolisszá. Pamuk a régi Isztambulnak állít emléket, ám véletlenül sem azoknak a műemlékeknek, amelyek valahogy mégis megmaradtak, és a turisták özönét szórakoztatják. A régi Isztambul életforma volt, és végérvényesen eltűnt. Hogy aztán egy istenadta tehetség tollfolyama nyomán – legalább egy kötet elolvasásának idejéig – mégis újra életre keljen. Ezt segíti az a nagyszámú kép (metszet és fotó) is, amely eddig hiányzott a Pamuk-kötetektől. Ráadásul ez illik a legjobban az eredetileg festőnek készülő Pamuk itt ábrázolt világához.

A kötetet ajánlja: Szolnok Katalin könyvtáros